

Jurčičev Slovenski narod ni bil le časopis, ampak **NAČIN DRUŽENJA**

»Vedel je, kaj vse se da s časopisom narediti,« je o Josipu Jurčiču povedal dr. Bernard Nežmah in pojasnil, da je Jurčič kot urednik Slovenskega naroda v času, ko je bilo bore malo slovenskih institucij, iz časopisa naredil mesto, kjer se ni širil samo slovenski jezik, ampak tudi ideje. Zavedal se je, da bo članek v časopisu dosegel veliko več bralcev kot knjiga, ki je napisana le za določen krog bralcev. Poleg tega pa je znal poskrbeti za to, da je časopis postal živ in zaživel v obliki, ki jo zlahka primerjamo s sodobnim Facebookom.

 TINA S. BERTONCELI

Josip Jurčič je že kot sedmošolec napisal zgodovinsko povest Jurij Kozjak, slovenski janičar, ki je leta 1864 izšla pri Mohorjevi družbi v – tudi za današnje razmere – visoki nakladi. Še pred omenjenim delom je napisal in objavil Pripovedko o beli kači. Veliko bolj ga sicer poznamo po njegovem delu Deseti brat, ki je prvi slovenski roman. In tu je seveda Kozlovska sodba v Višnji Gori, ki smo jo vsi prebirali že kot otroci.

A Jurčič ni bil le plovit in uspešen pisatelj; bil je tudi žurnalist, urednik časopisa Slovenski narod. Leta 1971 je postal glavni urednik tega časopisa in se nato preselil v Ljubljano. Jurčičevo življenje v vlogi urednika je raziskal sociolog doc. dr. Bernard Nežmah in zanimive izsledke bralcem ponudil v knjigi *Neznani Jurčič – magični žurnalist: časopisna, kulturna in družbena zgodovina desetletja med letoma 1871 in 1881 na straneh Slovenskega naroda*.

SPRETEN IN POZITIVEN PRISTOP

Slovenski narod je začel izhajati leta 1868, in sicer v treh izdajah tedensko, imel pa je tristo naročnikov. Jurčič ga je leta 1873 preoblikoval v prvi slovenski dnevnik in v enem desetletju naklado povečal za trikrat. Pisati dnevne novice v tistih časih vsekakor ni bila lahka naloga, vendar pa je bil Jurčič pri tem neverjetno spreten. Sčasoma si je ustvaril dopisniško mrežo, ustvarjal je nove

novinarske žanre in rubrike – in kar je morda najbolj pomembno, iz vsake vsebine je znal narediti zanimivo zgodbo.

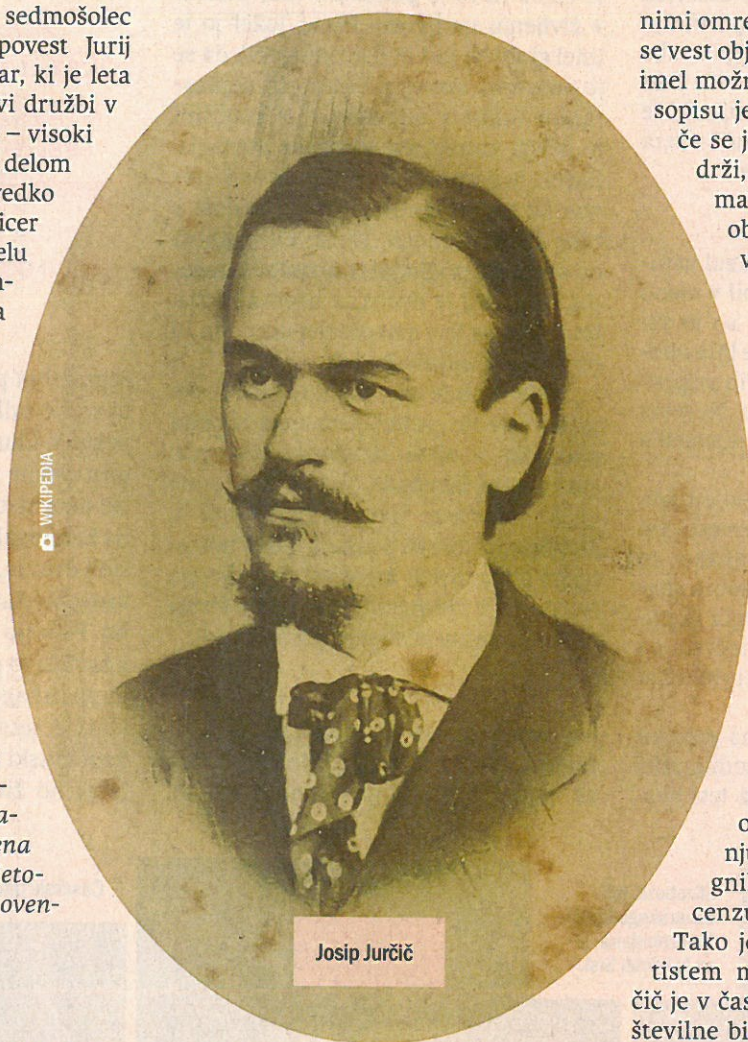
Kot pravi Nežmah, je Jurčič v slovenskem novinarstvu ustvaril magični žurnalizem. Kot že rečeno, bi njegov model časopisa lahko primerjali s Facebookom oziroma s sodobnimi družbe-

nimi omrežji. Ker je bilo pomembno, da se vest objavi čim prej, Jurčič pogosto ni imel možnosti preverjati dejstev. V časopisu je objavljala pisma dopisnikov; če se je kasneje izkazalo, da kaj ne drži, pa je naknadno objavil še demantije. Ob tem se ni pretirano obremenjeval, včasih je bil celo vesel, da se je kaj izkazalo za neresnično. »Veseli nas, da moremo včerajšnjo novico tako popraviti,« je na primer zapisal v primeru, ko se je izkazalo, da neki mož v resnici (še) ni umrl.

Jurčič se prav tako ni pretirano obremenjeval s cenzuro. Tudi v tem primeru se je pogosto znašel in dosegel, da je vsebina kljub vsemu prišla do bralcev. S cenzuro se je pogosto domiselno poigral in se iz nje tudi ponorčeval. Nežmah v knjigi Jurčičeve spretnosti na tem področju seveda podrobneje opiše. Nežmaha je k odkrivanju Jurčiča – urednika pritegnilo ravno to, da je v primeru cenzure v časopisu pustil belino. Tako je bralcem dal vedeti, da na tistem mestu manjka vsebina. Jurčič je v času svojega urednikovanja bil številne bitke s cenzorji, nekoč so mu časnik konfiscirali kar trikrat v štirih dneh. »Taka tiskovna svoboda je nezno-sna, naj se vrne cenzura, ljubša nam bi bila,« je takrat zapisal v časopisu.

STIK Z BRALCI

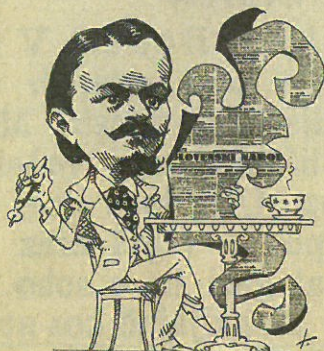
Jurčič je namreč preko časopisa komuniciral z javnostjo. Tako je ob priliki kakšnega naročnika na primer prosil, naj mu sporoči svoj novi naslov. Jasno

Josip Jurčič

WIKIPEDIA

NEZNANI JURČIČ - MAGIČNI ŽURNALIST

Slovenska Matica

Naslovnica knjige dr. Bernarda Nežmaha o Josipu Jurčiču.

je, da medij na tak način krepi odnos s svojimi bralci – danes se v ta namen uporabljajo predvsem družbena omrežja. Prav tako so svoja sporočila v časopisu lahko objavljali tudi bralci, če se je uredništvu vsebina zdela primerna. Če se mu vsebina ni zdela vredna objave, je Jurčič v časopisu obelodanil svoje razloge za to odločitev. »Ako vas veseli postati sodelavec našega lista, prosimo Vas najvljudneje, da si daste od koga povedati, da ga mi izdajemo v slovenskem jeziku,« je očitno zavrnil nek prispevek in o tem obvestil pošiljatelja.

Nežmah meni, da Jurčičeva intenca ni bila ustvarjati časopis, ki bi pritegnil bralstvo z objavljanjem polemik, s kolo-ritom vsemogočih mnenj, ampak je stremel k objavljanju resnice o stanju stvari oziroma duhu časa. Bralci pa so časopis uporabljali tudi kot način komuniciranja z drugimi bralci. »Časopis je že pred poldrugim stoletjem opravljal funkcijo

družabnih omrežij, ki so omogočala ponovno aktivacijo pretrganih komunikacij,« je pojasnil Nežmah in nanizal kar nekaj primerov tovrstne korespondence. Jezik izražanja v časopisu je obdržal v prvotni različici, kar še toliko bolj nazorno naslika duh tistega časa. Slovenski narod pod Jurčičevo taktirko torej ni bil le časopis, ki širi vesti, ampak dobesedno prostor javnega komuniciranja med državljani.

DUHOVITOST

Nežmah posveča nadaljnja poglavja Jurčičevi kritiki germanizacije, slovanizaciji in borbi za slovenski jezik v javnosti. Nato opiše, kako je Jurčič s časopisnimi pozivi izvajal posebno obliko kulturnopolitične mobilizacije; ob lakoti in naravnih nesrečah, za postavitve spomenikov pisateljem in kulturnikom, za finančno pomoč obubožanim posameznikom je aktiviral zbiranje prostovoljnih prispevkov. »S svojo medijsko akcijo je uspel senzibilizirati državne institucije k aktivnemu dajanju pomoči prizadetim, obenem pa se je izpostavil kot osrednja organizacija nacionalnega in državljanskega aktivizma,« je zapisal Nežmah.

Jurčič je v časniku dosledno objavljati tudi imena darovalcev – ne glede na vsoto. Posameznik je tako prišel kot zgledna

»Časopis je že pred poldrugim stoletjem opravljal funkcijo družabnih omrežij, ki so omogočala ponovno aktivacijo pretrganih komunikacij.«

osebnost v časopis, sam časopis pa je s tem širil polje svojih naročnikov, saj je bil točka, v kateri se je formirala javnost rodoljubov. »Hkrati pa je s temi akcijami ustvarjal psevdodogodke, se pravi dogodke, o katerih ni pasivno poročal, ampak jih je dobesedno sam ustvarjal,« je še pojasnil Nežmah. Ob vzdavi spominske plošče na Prešernovo rojstno hišo v Vrbi se je zbralo 6.000 ljudi, toliko, da so morali v Ljubljani vključiti še dodaten vlak za prevoz potnikov. Obenem pa je Jurčič razkril škandal rodoljubja, ki visoko časti pesnika, obenem pa pesnikova hči životari v bedi. Seveda je pozval k nabirki tudi v ta namen in po dveh tednih Prešernovi hčeri izročil 225 goldinarjev in 30 krajcarjev.

V poglavju, ki nosi naslov Smrt in samomor skozi magični žurnalizem, Nežmah opisuje, kako je Jurčič kršil pravila pisanja nekrologov. Med drugim v knjigi najdemo žalni zapis ob smrti grofa Antona Auersperga. Ob smrti slovenskega politika dr. Henrika Etbina Coste pa je Jurčič objavil celo rezultat njegove obdukcije. »Pljuča bila so normalna. Na srcu se je pravi in direktni vzrok njegove smrti našel. Vnela se

Dr. Bernard Nežmah na predstavitvi knjige Neznani Jurčič - magični žurnalist.

Fotograf: zasloni

“

Jurčič je ustvarjal nove novinarske žanre in rubrike – in kar je morda najbolj pomembno, iz vsake vsebine je znal narediti zanimivo zgodbo.

mu je bila osrčna koža (perikarditis) in zaradi tega vnetja mrtvoudnost srca,« je med drugim navedel in dodal, da bi Costa tudi sicer v kratkem umrl, in sicer zaradi raka na želodcu. Jurčič je zadržan nekrološki govor preoblikoval v živopisno pripoved, včasih je mračen ton nekrološkega žanra spremenil v igrivo anekdoto, celo v črni humor. »16. julija zvečer se je napolil tukajšnji posestnik J. P. z najemniki svojimi kosit. A prekosi la je smrt njega,« se je glasil primer poročanja o smrti s pridihom besedne igre. »S pozitivistično metodo je za beležil vsak najmanjši detajl nesrečne smrti, ki pa je imel nadrealističen učinek, saj je kanon poročanja o smrti zahteval zadržanost,« je ocenil Nežmah. V časopisu ni manjkal niti obešenjaški humor – to ni bilo duhamorno pisanje poročil, marveč duhovitih norosti, ki jih piše življenje. Kar tudi dobro razloži, zakaj je pisatelj tako rad pisal v časopis. »Nobeden izmed Jurčičevih romanov in nobena njegova povest ne premore tolikšne duhovitosti, nad katero bi bil navdušen celo magični realist Gabriel Marquez, tudi sam časnikar v mladih letih,« je ocenil Nežmah.

Jurčič je formiral tudi žanr vojnega reporterstva, poleg idejnih, političnih, zgodovinskih in kulturnih vsebin pa je s prebiranjem Slovenskega naroda moč rekonstruirati tudi navade tedanjega časa, vsakodnevne angažmaje, interese, skrbi, prodajne artikle, ženitovniške oglase, drobne posle, ki so usmerjali vsakdan starih Slovencev v osmem desetletju devetnajstega stoletja. Poleg tega so se v Slovenskem narodu lotili tudi duhovitega žanra gledališke kritike.

TOLOVAJ GUZAJ ALI SLOVENSKI ROBIN HOOD

A v izogib razkritju celotne vsebine bi se za zaključek dotaknili še poglavja Tolovaj Guzaj ali slovenski Robin Hood. Tej zabavni zgodbi bi se bilo namreč škoda izogniti. Gre za roparja in morilca, ki je Jurčiča na nek način tako očaral, da ga je skoraj ljubkovalno preimenoval v tolovaja. Razbojnik je namreč pisal cesarju in ga prosil za pomilostitev. Čeprav so ga iskali po celi deželi, je nonšalantno prišel v mesto, da je na pošti oddal svoje pismo. »Razbojnik, ki poleg pištole in noža suče tudi pero in piše cesarju osebno, deluje kot literarni junak,« je Nežmah zapisal, da je odtlej Jurčič tolovaju vseskozi namenjal prostor na časopisnih straneh. Jurčič je poročanje o najhujšem kriminalcu spremenil v za-

Izsek iz časopisa Slovenski narod, št. 175, stran 3, dne 3. 8. 1880.

Razne vesti.

* (Umor v nemškem Beču.) V noči od 27. na 28. dan m. m. je neki potepuh vlomil v hišo št. 59 v Florijanskih ulicah. Moral je dobro znati hišne okoliščine, kajti vedel je, kje da je kasa spravljena. Utrl je v onej sobi najprej steklo od okna, potem vrgel črez plinovo svetilnico vrv, splezal gori in v sobo. Ko pa je okno utrl, padel je žvenkljajoč kos stekla na ulico na tla. V pritličnih stanovanjih bivaajoči ljudje se zbude in takoj misleči na lopove, oborože se, ter gredo na ulico. Ropar to videvši, skoči skozi okno na ulice. A domači padajo črezenj in ga do dobrega pretepo. Neki kámenosek Wetterle je nad njim popolnem stolkel svojo palico sè svinčnim gumbom. Pri tem, ko so roparja imeli na tleh, zasučé se on, potegne iz redrij revolver ter ustrelí. Krogla zadene mehanika Ambroša v čeljusti ter obtiči v možjanih. Ambroš je bil takoj mrtev. Prestrašeni drugi odskočijo; to pa lupež porabi in ubegne. Kámenosek je hotel teči za njim, a potepuh se ukrene in z revolverjem nanj nameri. Kámenosek je potem vrnil se domov. Dunajska policija zdaj zločinca išče. — V nemškem Beču, olikanem, se tako godi.

* (Kolera.) Na ogerskej postaji Szonta Alföld-Puljske železnice je umrl neki delavec; zdravniki so preiskali njega truplo in dejali, da je umrl za azijsko kolero.

* (Umeteljni ogenj) užigali so dné 28. m. m. nemški turnerji, ki so imeli te dni velike slavnosti v Frankfurtu in pri tej priliki je priprava razstrehla se ter jako nevarno ranilo 12 osob, dva človeka sta baje mrtva. Po novejših virih pa je nesreča večja; razpočil je železen možnar in posumni leteči kosovi so ranili 20 osob, jedno dekle pa je bilo ubito. Od ranjenih osob so uže četirim odrezali noge ali roke.

 dlib.si dlib.si